

სამეურნეო უურნალი

გოსსავალი

(იბეჭდება ორ კვირაში ერთხელ)

უურნალის ფასი წელიწადში . . . 3 მან. || რედაქცია: კავკასიის სამეურ. საზოგადოება
თითო ნომერი ხელზე გასასყიდად . 10 კაპ. || ადრესი: Тифлиς, Вярятинская, № 5.

წელიწადი მიმოიკ

1910 წელიწადი.—14 მაისი.—№ 10.

შინაარსი

ვ. რცხილაძე	გზა უტყუარაი, გზა მართადა	3
პ. ყიფიანი	საქარის სახერგე და გურია-სამეგრელო	7
გ. ჩივაძე	ნამუენი ვაზით ვაჭრობა 1910 წლის გაზაფხულზე	7
ვ. მჭედლიშვილი	ღვინის ზიანი და ავადმყოფობანი	9
დ. გორთამაშვილი	პოლისუღუეიტის ხმარება	11
ი. ქუთათელაძე	აბრეშუმის ხარკის ფასი უცხოეთის ბაზარზე	12

მასალა სამეცნიერო სიტყვათ-კრებულის შესადგენი 13

საყურადღებო ცნობები:

როგორი შირი უჩანს მოსავალს	13
ოჯახში სახმარებელი ძმარი	—
ალუბის ან ღორ-ქლიავას მურაბა	14
კაკლის მურაბა	15
მადინის მურაბა	—
შაბაძინის შესავება ვენახის მოსაწამლად	—

განცხადებანი 16

სამეურნეო უურნალი

გოსსავალი

(იბეჭდება ორ კვირაში ერთხელ)

უურნალის ფასი წელიწადში . . . 3 მან. || რედაქცია: კავკასიის სამეურ. საზოგადოება
თითო ნომერი ხელზე გასასყიდად . 10 კაპ. || ადრესი: Тифлиς, Вярятинская, № 5.

წელიწადი მიმოიკ

1910 წელიწადი.—14 მაისი.—№ 10.

შინაარსი

ვ. რცხილაძე	გზა უტყუარაი, გზა მართადა	3
პ. ყიფიანი	საქარის სანერგე და გურია-სამეგრელო	7
გ. ჩივაძე	ნამუენი ვაზით ვაჭრობა 1910 წლის გაზაფხულზე	7
ვ. მჭედლიშვილი	ღვინის ზიანი და ავადმყოფობანი	9
დ. გორთამაშვილი	პოლისუღუეიტის ხმარება	11
ი. ქუთათელაძე	აბრეშუმის ხარკის ფასი უცხოეთის ბაზარზე	12

მასალა სამეცნიერო სიტყვათ-კრებულის შესადგენი 13

საყურადღებო ცნობები:

როგორი შირი უჩანს მოსავალს	13
ოჯახში სახმარებელი ძმარი	—
ალუბის ან ღორ-ქლიავას მურაბა	14
კაკლის მურაბა	15
მადინის მურაბა	—
შაბაიმის შესავება ვენახის მოსაწამლად	—

განცხადებანი 16

სამეურნეო ჟურნალი მოსავალი

(იბეჭდება ორ კვირაში ერთხელ)

წარსულ წელს ჟურნალში დაიბეჭდა წერილები შემდეგი პირებისა:—
პ. ავერკინისა, ა. აფხაზისა, აგრიკოლასი, ვ. აზოშვილისა, გ. ახ-ლაძესი ლ. გოგინივისა, ვ. გულბათიშვილისა, დ. გორთაშაშვილისა, შ. დედაბრიშვილისა, ელქესი, ზ. ედილაშვილისა, მ. ზაალიშვილისა, ა. თამაშვილისა, ე. იოსელიანისა, დ. კანჩერისა, ე. კარბელაშვილისა, პ. ლორთქიფანიძესი, დ. მდივანისა, ს. მგალობლიშვილისა, მ. მაღალაშვილისა, ნ. მაკარაშვილისა, ვ. მჭედლიშვილისა, მ. მამულაშვილისა, გ. ნახუცრიშვილისა, ც. ნ., ი. პააცაშვილისა, ვ. რცხილაძესი, მ. სემიონოვისა, პროფ. ა. ფორტუნაძევისა, ვ. შ — ელისა, ი. წინამძღვარიშვილისა, ს. ხუნდაძესი, ე. სრამელაშვილისა, მ. ჯანაშვილისა, ი. ჯორჯაძესი და რამდენიმე წერილი ხელმოუწერელი.

რედაქცია მოელის სხვებიდაგნაც თანამშრომლობის სურვილის გამოცხადებას.

რედაქციასთან ტერმინების შესამუშავებლად არსებობს კოლეგია, რომლის კომპეტენცია რედაქციას სავალდებულოა აქვს თავისთვის მიღებული იმ იმედით, რომ გარემოება იგი ერთის ჩხრით გამბედაობასა და სიმშველეს მისცემს შრომაში ყველა იმათ, ვინც ქალაქ გარედ სცხოვრობენ და არ შეუძლიანთ რედაქციასთან პირისპირ შეთანხმება რომელიმე ტერმინის ხმარების შესახებ, და მეორეს ჩხრით მისცემს ქართულს ენას მეცნიერებათა ყველა დარგში გარკვეულ სახიერებას.

კოლეგიაში ჯერხანობით მოწვეულ არიან: გოგებაშვილი ი., სარაჯიშვილი ა., ჯანაშვილი მ., თაყაიშვილი ე., იოსელიანი ე., გულისაშვილი შ., ყიფშიძე გ., ჯაბადარი ი., კარიჭაშვილი დ., ბილანაშვილი შ., დედაბრიშვილი შ., დამბაშიძე ვ., ალაძე ი., გულისაშვილი მ.

თანამშრომელთა საუბრადგოდ.

ჟურნალის შემოსავლიდან გაისტუმრება ხარჯი სტამბისა და კანცელარიისა, დანარჩენი (თუ რამე დარჩა) წლის დამლევს დაურიგდებათ თანამშრომლებს პროპორციულად მათი ნაშრომისა.

დასაბეჭდად მიღებული წერილები შეიძლება რედაქციამ შეასწავოს და შეამოკლოს. წერილები და კორესპონდენციები, რომელნიც არ დაიბეჭდებიან, არც შეინახებიან დასაბრუნებლად.

რედაქცია მხათ არის აღმოუჩინოს „მოსავლის“ მკითხველებს ყოველ გვარი შუამავლობა სამეურნეო იარაღებისა და მაშინების და აგრედვე ყველა სამეურნეო ნაწარმოების შექმნა-გასაღებაში.

განცხადებები დაიბეჭდება მხოლოდ უკანასკნელ გვერდზე. ჩვეულებრივი სტრიქონი (ვენური ან აკადემიური ასოთი) განცხადებისა ღირს **ორი შაურა**. წლიურ აბონემენტებისათვის განცხადების ფასი რედაქციასთან შეთანხმებით. განცხადების ფასი წინდაწინვე უნდა იყოს წარმოდგენილი.

წლის დამლევს ხელისმომწერლებს **სახუქრად დაეგზავნებათ რჩეული თეს-ლეულობა** სხვადასხვა სამეურნეო მცენარეთა საუკეთესო ჯიშებისა.

აგრედვე, თუ შეძლება ექნება რედაქციას, ჟურნალის ხელისმომწერლებს **გაუგზავნის უფასოდ დამატება-ბროშურას** მეურნეობის რომელიმე დარგის შესახებ.

ჟურნალი წელიწადში ღირს 3 მანეთი.

რედაქციის ადრესი: Тифлисъ, Баятинская, 5. «МОСАВАЛИ».

რედაქტორ-გამომცემელი **პ. ი. რცხილაძე**

რედაქცია უმორჩილესად სთხოვს ვისაც ჟურნალის წლიური ფასი სრულად არ აქვთ შემოტანილი შემოიტანონ, რომ ჟურნალის შემდეგი ნომრები თავის დროზე გაეგზავნოთ.

გზა უტყუარი, გზა მართალი

მართალია კუჭ-გამძღარი განცხრომასა და მცონარეობას ეჩვევა ხშირად, მაგრამ ეს ისეთ დანაგალავებულ შიმშილისაგან ხალხს, როგორც ჩვენი ხალხია, როდი შეეხება. პირიქით ჩვენ საფრთხე მეორე მხრიდან მოგველის — არ წაგვერთვას უკანასკნელი სახსარი ცხოვრებისა და სრულიად ცარიელზე არ დავრჩეთ.

ვინ ამბობს, ყოველ სწორე მისწრაფებას შედეგად ეკონომიური აღორძინებაც მოსდევს ბოლოს, მაგრამ ეღირსება თუ არა ხალხი ამ ბოლომდე მისვლას, აი საკითხი რაშია.

ბევრის მომდომემ ცოტაც დაკარგაო — ტყუილად კი არ არის ნათქვამი. დიდი შეცდომა იქნება დღეს ჩვენი თვის რომ **ხვალის** ფიქრში **აწინდელი** ჩვენი მდგომარეობა სრულიად მივივიწყოთ.

დღევანდელი ჩვენი თავი-და-თავი საფიქრებელი კი დღეის საკმარისი ლუკმის შოვნაა, რაც ხალხმა უნდა ისევ ძველად შეჩვეულ მეურნეობაში ჰპოვოს მისი გაძლიერებითა და გაუმჯობესობით.

ამითი იმას არ ვამბობთ, რომ რაკი ჩვენ დღეის საზრდოც უზრუნველ ყოფილი არა გვაქვს, ამიტომ მხოლოდ მიწის ხვნა-ბარვას და ძროხის მოვლამოშენებას უნდა შეველივნეთ, დროებით მაინც გვერდზე გადავდოთ ზრუნვა ჩვენი შვილების სწავლა-განათლებ-

ბაზე და ყველა სხვა საზოგადო საქმეებზე, არა. ჩვენ გვინდა ვსთქვათ რომ უსწავლელსაც ჰამა უნდა და სასმელსაქმელი უნდა ჰქონდეს, რომ ისწავლოს. ამიტომ ნასწავლი ხარ თუ უსწავლელი, აუცილებლად უნდა იფიქრო იმაზე, როგორ დაიმკვიდრო დღევანდელ პირობებში იმდენი სახსარი ცხოვრებისა რამდენის დამკვიდრებაც შეიძლება.

აი, თუ ასეთ ვიწრო ფარგალში ვავაკეთებთ ჩვენს არჩევანს, ის გზა, რომელსაც დასდგომია ახლად დაარსებული მეცხვარეთა და სხვა მესაქონლეთა ამხანაგობა, უნდა ჩაითვალოს ერთ იმ უტყუარ და მართალ გზად, რომელმაც დიდი შესამატი შეიძლება მისცეს ჩვენს ეკონომიურს განვითარებას.

ამიტომ სრულ ჭეშმარიტებათ მიგვაჩნია ყველა ის, რასაც საზოგადოების გამგეობა გამოსთქვამს მეცხვარეთა და მესაქონლეთა საყურადღებოთ შემდეგ მიმართვაში:

„ორი ცხენი ერთად უფრო მეტსაზანეს დაძრავს, ვიდრე თითოეული მათგანი ცალკე. თუ ცხენები ჯანდაგები არიან შეიძლება ცალ-ცალკე თავიანთ საკმარის თივასაც კი ვერ მოერივნენ.

აი ეს უბრალო ყველასათვის ადვილი მისახვედრი ჭეშმარიტება შეადგენს საფუძველს ყოველგვარ ამხანაგობისას, კავშირისას, სინდიკატისას და სხვა.

ქეშმარიტება იგი გამოიყენეს სავსებით ამერიკელმა მილიონერებმა, რომელთაც „ტრესტების“ (კავშირი) შედგენით თავიანთი თავი მილიარდერებათ გარდააქციეს. იგივე ქეშმარიტებით ისარგებლეს ბაქოელმა გენავთეებმა, რომელთაც მენავთეთა კავშირი დააწესეს; რუსეთის შაჰრის ქარხნების პატრონებმა და სხვა.

ამ გზას დაადგა იტალია, რომელმაც თავისი ქვეშემრდომნი უკიდურესიღარიბიდან გამოიყვანა და მატერიალურად გააღონიერა.

ამ უბრალო ქეშმარიტებაზეა დამყარებული დღეს მთელ მსოფლიოზე სახელგანთქმული გერმანიის სასოფლო-სამეურნეო კოოპერაციების დიდება და სხვა.

კოოპერაცია ანუ გაამხანაგება, ერთი ერთმანეთის ზურგის მიცემა ერთად ერთი გზაა. დღეს წარმატებისა მეტი ძალ-ღონის მოსაპოვებლად. ამ გზას ადგა ყოველი შეგნებული, რათა ღონიერმა უფრო მეტი ძლევა-მოსილობა შეიძინოს და უღონომ, დაჩაგრულმა არსებობისათვის ბრძოლაში თავი გადაარჩინოს და არ დაიოჩნოს.

აი ამიტომ, ვისაც სწორედ აქვს წარმოდგენილი ჩვენი ქვეყნის აწინდელი მდგომარეობა, ის ადვილად დაგვეთანხმება რომ მხოლოდ ერთიერთმანეთთან შეკავშირება ამიერ კავკასიის მწარმოებლებისა, კოოპერაციების დაწასება მათ შორის დაიხსნის ჩვენ მშრომელ ხალხს უკიდურეს სისაწყლისაგან და საბოლოო განადგურებისაგან.

არც ერთ რიგ მწარმოებლებს ცხოვრების სახსარი არ აქვთ დღეს ჩვენში უზრუნველყოფილი. უძლურნი ცალკე-ცალკე ეს მწარმოებელნი ვიდრე არ

შეუერთდებიან ერთმანეთს და შეერთებული ძალით არ გამოვლენ მსოფლიო ასპარეზზე საბრძოლველად, ვიდრემდისინ არამც თუ ვერ გათამამდებიან სიმძლავრით, არამედ უბრალო ყოფნასაც კი ვერ დაიმკვიდრებენ ამ ქვეყნად.

ჩვენც, ოთხფეხი საქონლის პატრონებს, ღრმათა გვეწამს რომ ყველა სამეურნეო დარგის მეურნეებს მხოლოდ ერთი ერთმანეთთან გაამხანაგება შეგვაძლებინებს ეკონომიურ წარმატებას მომავალში და ამ ჩვენმა რწმენამ იძულებულ გვყო შეგვედგინა ამხანაგობა მათ შორის, ვინც ამიერ კავკასიაში უნო საქონლის გაშენებას მისდევს და უფრო ამითა ცხოვრობს.

ცხადია, ესეთი შეკავშირება ესაქიროება არა მარტო ცხვრისა და ძროხის პატრონებს, არამედ სამეურნეო ცალკე დარგების ყველა წარმომადგენლებს და იმედიცაა რომ ახლო მომავალში ყველა დარგის მეურნეებთა შორის გამოჩნდებიან ისეთი პირნი, რომელნიც აგრეთივე ღრმა რწმენით გამქვალულნი შეუერთდებიან ერთმანეთს და შექმნიან მოთხოვნილების დაკვალიად სხვადასხვა კოოპერაციებს. ხოლო ჩვენ კი დღეს, როგორც ცხვრისა და სხვა ოთხფეხი საქონლის შემნახველ-მომშენებელნი, მივმართავთ ყველა იმათ ვინც ჩვენთან ერთად არის ამ საქმეში დანიტერესებული და ვთხოვთ გამოგვიწოდონ საამხანაგოთ ხელი, შემოგვიერთდნენ, რომ ყველამ ერთად შეერთებული ძალ-ღონით თითოეული ჩვენთავანის მდგომარეობა გავაუმჯობესოთ.

იმისი დაწვრილებით ჩამოთვლა თუ რა სარგებლობა შეუძლიან მოუტანოს ოთხფეხა საქონლის პატრონებს

ასეთმა ჩვენმა ამხანაგობამ აქ ზედმეტად მიგვაჩნია.

ადილი შესრულება შეერთებული ძალით იმისი რაც ძნელი და ზოგჯერ სრულიად შეუძლებელი არის ყოველი ჩვენთაგანისათვის სათითაოთ, როგორც მაგალითად: გაცნობა და პირდაპირ დაკავშირება მსოფლიო ბაზრებთან რუსეთში და სამზღვარგარეთ; თავთავის დროზე ფასების გაგება ამ ბაზრებზე როგორც მატყლისა ისე სხვა ნაწარმოებისა; იათად სესხის შოვნა იმოდენა თანხისა, რამოდენითაც თითოეული ჩვენთაგანი ვერსად ვერ გაიმართებოდა... ამაზე სხვა მეტიც რომ აღარა ვსთქვათ რა, ესეც საკმარისად გაგვიმაგრებს წელს და დავვიხსნის იმ ცარცვა-გლეჯიდან, რომელშიაც ყოველი ჩვენთაგანი დღეს თავითფებამდე გათანგული მევახშე-ჩაჩჩებისაგან, მეტადრე მატყლით ვაჭრობას საქმეში.

ეს გაბმული ქსელი, რომლითაც სოფლის მწარმოებელი შეკრულ შებოჭილია ჩაჩჩებისაგან წინა დღით ბეის დარიგებით და ფასის გამოურკვევლობით იმ დრომდე, ვიდრე მათგანვე ოსტატურად შეთხზული „მაზნადა“ დაიდება, ჯერ კიდევ დიდხანს გასძლებს ხალხის საჭირბოროტოთ, თუ კოოპერაციების შემოღებამ მწარმოებელთა შორის კიდევ დიდხანს დაიგვიანა.

მაშ, მოდით, ვისაც ეს გარემოება კარგად გვესმის, ნუ დავიშურებთ ჩვენ ჩვენ შრომას და შეძლებისადაგვარად ხელი შეუწყით ისეთ საზოგადოებების დაფუძნებას ჩვენში, რომელთაც მიზნად მწარმოებლისა და მომხმარებლის ერთმანეთთან დაახლოება აქვთ განზრახული, რათა ის მოგება, რაც ამ დაახლოებით წარმოსდგება, მათვე გა-

უნაწილდეთ და მთელი ხროვა ოფლის მწოვარა შუამავლებისა ჩამოშორდეთ.

ოთხფეხი საქონლის პატრონებმა ამიერ კავკასიაში უკვე მივიღეთ სამინისტროსაგან დამტკიცებული წესდება, რომლის პირველი მუხლი ამბობს: „საზოგადოებას აქვს მიზნად ხელი შეუწყოს ცხვრისა და სხვა საქონლის პატრონებს პირიან ფასებში გაასაღონ თავიანთი საქონლის ნაწარმოები, რისთვისაც საზოგადოება იგი: ა) ამ ნაწარმოებებს მიიღებს გასაყიდად საზოგადოების საწყობებში, ბ) მიღებულ ნაწარმოებში მისცემს პატრონებს ავანსებს; გ) თუ საჭირო იქნება ამ ნაწარმოებს დააგირავეს ბანკებში; დ) მოაწესრიგებს საზოგადოების სახელით ვაჭრობას იმ ნაწარმოებით რაც საწყობებში იქნება შემოტანილი; ე) დარიგებასა და ყველაგვარ დახმარებას მისცემს საზოგადოების წევრებს ცხვრისა და სხვა საქონლის მოვლა-მოშენებაში, აღძრავს სადაც ჯერ არს შუამდგომლობას სანიტარულ ზომების, საქონლის გასატარებლად გზების დადების, საძოვრების სამართლიანად განაწილების და სხვა სავალდებულო დადგენილებების შესახებ.

ამ მიზნის მისაღწევად საზოგადოებას უფლება ეძლევა (§ 5) თანახმად არსებული სავალდებულო დადგენილებებისა და ნებადართულობისა გახსნას როგორც რუსეთში ისე სამზღვარგარედ კანტორები, საწყობები, მაღაზიები მიღებულ ნაწარმოებების გასასაღებლად, საზოგადოების წევრებისათვის საჭირო საქონლის შესაძენად და სხვა გვარი დავალებების ასასრულებლად.

საზოგადოების წევრებად მიიღებიან (§ 14) ორივე სქესის პირნი განურჩე-

ვლად მათი წოდებისა და შეძლებისა ოლონდ კი სრული წლოვანი იყვნენ და ჰქონდეთ საკუთრება და მისი გამგებლობის სრული უფლება, ჰყვანდეთ ცხვარი ან სხვა საქონელი, ან სხვა რომელიმე მეურნეობის დარგს აწარმოებდნენ. რიცხვი წევრებისა განუსაზღვრელია.

ვისაც ცხვარი სრულიად არა ჰყავს (§ 23), საზოგადოების წევრად ჩაწერა იმ პირობით შეუძლიან თუ 100 მან. ფულს შემოიტანს საწევროდ, ხოლო ცხვრის პატრონები კი საწევრო შემოსატანს ასე გარდაიხდიან:

ვისაც 100 სული ან ნაკლები ცხვარი ჰყავს შემოიტანს 5 მანათს	
ვისაც 100 — 300-მდე	” 15 ”
” 300 — 600	” 30 ”
” 600 — 1000	” 50 ”
” 1000 — 1500	” 75 ”
” 1500 — 2000	” 100 ”
” 2000 — 3000	” 150 ”
” 3000 — 4000	” 200 ”
” 4000 — 5000	” 250 ”
” 5000 — 7500	” 375 ”
” 7500 ზე მეტი	” 500 ”

საწევრო გარდასახადი ფულადაც შეიძლება შემოიტანოს წევრმა და მატყლითაც. ამ მეორე შემთხვევაში მატყლი უნდა გამგეობამ დაათასოს თანახმად წესდების მეორე მუხლისა. საზოგადოების ყველა წევრს (§ 24), რომელსაც საწევრო გარდასახადი ფულად ან მატყლით 5—100 მანეთამდე აქვს შემოტანილი, საზოგადო კრებაზე ერთი ხმა აქვს; 100—250 მანეთამდე შემოტანს —ორი ხმა და ვინც 250 მანეთზე მეტს შემოიტანს საწევროდ —სამი ხმა.

ყოველი წევრი საზოგადოებისა მო-

ვალეა (§ 15) მთელი თავისი მატყლი რასაც წლის განმავლობაში მიიღებს, საზოგადოებას გარდასცეს გასაყიდად. გამგეობა მატყლს შინჯავს მიღების დროს და რომელსაც არ მოიწონებს, არც მიიღებს.

საზოგადოების საწყობებში მისაღები ნაწარმოები უნდა (§ 2) დაფასებული იქმნას დამფასებლისაგან, რომელსაც თვით გამგეობა დანიშნავს. დაფასება ხდება თანახმად გამგეობისაგან შედგენილი და საზოგადო კრების მიერ მოწონებული და დამტკიცებული ინსტრუქციისა. საზოგადოების საწყობებიდან საქონელი გადის ბაზარში და იყიდება საზოგადოების სახელით.

საზოგადოების ყველა საქმეებს განაგებს წევრთა საზოგადო კრება, საზოგადოების გამგეობა და სარევიზო კომისია.

საზოგადოების ყველა წევრს უფლება აქვს (§ 20) დაესწროს წევრთა საზოგადო კრებას და მიიღოს მონაწილეობა კითხვების გარდაწყვეტაში პირადად, ან თავისი რწმუნებული გაგზავნოს.

საზოგადო კრებას (§ 3) შეუძლიან წევრებისაგან მიღებულ საქონელში საქონლის პატრონებს მისცეს წინათვე ფასის რაოდენიმე ნაწილი (ავანსი), ხოლო არა უმეტეს იმისა, რამდენსაც საზოგადო კრება დაადგენს.

საზოგადოების წევრს ეძლევა (§ 16) თითო ცალი საზოგადოების წესდებისა და თითო პატარა დაეთარი, რომელშიაც ჩაეწერება რამდენი აქვს მას შემოტანილი ფულად ან მატყლით საწევრო და აგრედვე ყოველი სხვა მისი ანგარიში საზოგადოებასთან.

დაწვრილებით ცნობებისათვის მსურ-
ველთ შეუძლიან მიმართონ საზოგა-
დოების გამგეობას, რომელიც იმყო-

ვება ქ. ტფილისში, სასახლის ქუჩაზე,
თავად-აზნაურთა ქარვასლაში.

ვ. რცხილაძე

საქარის სანერგე და გურია-სამეგრელო

საყურადღებოა ბ. ჩივაძის წერილი, რომელიც ქვემოდ იბეჭდება ნამყენი ვაზებით ვაჭრობის შესახებ და რომელიც ნათელ ყოფს იმ გარემოებას, რომ ხალხი სათანადო დაწესებულების მიერ არის მიტოვებული და ვისაც რა უნდა იმას აჩვენებს მას ხელში. ძნელი წარმოსადგენია მემამულის ზარალი, როდესაც მას ნაკლები ხარისხის ნამყენს აწოდებენ—შრომა და ხარჯი რომ არ ვიანგარიშოთ, ისიც საკმარისია რომ ვენახი ძლივს ღონილიებს, მოსავალს არ იძლევა, მაგრამ პატრონი ნახარებ ვაზს მოსაჭრელათ ვერ იმეტებს და თავის ზარალს გარდა სხვასაც უტრუებს გულს.

ამ საკითხს განსაკუთრებული მნიშვნელობა ეძლევა სამეგრელოსათვის. აქ ეხლა ამერიკული ვაზი ვრცელდება და მცოდნე ამ ვაზის მოვლისა კი ცოტაა. თუ ამ გარემოებას ისიც დაერთო, რომ დაბალი ხარისხის ნამყენს გაავრცელებენ, მაშინ მევენახეობის აღორძინების საქმე წინდაწინვე უნდა გამოვიტიროთ.

ამით ხელ-მძღვანელობდა შარშანდელი ქუთათური კრება მეურნეებისა, რომელმაც გამოსთქვა, რომ საქარის სანერგემ თავის სამოქმედო ასპარეზად სამეგრელო უნდა გაიხადოსო. აქ საჭიროა ეხლა ხალხის ხელმძღვანელობა და საქარის სანერგეს დღევანდელი მოღვაწენი კი ყურსაც არ იბერტყავენ. არა თუ გურია-სამეგრელოში არ გადააქვთ თავისი მოქმედება, არამედ იმდენს სიკეთესაც კი ვერ სჩადიან რომ კარგი ხარისხის ნამყენი წავიდეს იქითკენ.

შორაპნისა და ქუთაისის მაზრებს ამ უმად საქარის სანერგეს ხელმძღვანელობა არ ეჭირვება—ხალხი იმდენად დახელოვნდა, რომ ზოგიერთ შემთხვევაში თვით სანერგის ხელ-მძღვანელებს გაუწევს მასწავლებლობას. მაშ, რას მისჩერებიან საქარის სანერგეს შენობასა და მის არე-მარეს?! შეუდგენენ მოქმედებას და საშველი ხელი იქ გაუწოდონ, საცა ამას საჭიროებენ.

პ. ყიფიანი

ნამყენი ვაზით ვაჭრობა 1910 წლის გაზაფხულზე

ისეთი დიდი მოთხოვნილება ამერიკული ვაზისა და აგრეთვე ნამყენებისა როგორც 1909—1910 წ. ჯერ არ ყოფილა. ყველა მოთხოვნილი ვერ დაკმაყოფილდა და ბევრს დარჩა გადაბრუნებული მიწა დაურგავი. კარგი ნამყენი შემოღვამას 4—5 მანეთად იყიდებო-

და ასი; გაზაფხულზე-კი, როდესაც გამოიკვია რომ დიდი მოთხოვნილებაა, ფასმა შესაჩინევით აიწია, 7—8 მანეთამდის ავიდა. ამ გარემოებამ ისიც გამოიწვია რომ უხვირო ნამყენიც ბევრი გაიყიდა. ყველაზე მეტი ნამყენი სამეგრელოში საღდება და ყველაზე

უფრო ნაკლებათ სამეგრელოა გამოკვლეული როგორც ნიადაგის მხრით ისე იმით თუ რომელი ჯიში ამერიკული ვაზია აქ უფრო გასავრცელებელი. ამ გარემოებას შეიძლება ცუდი შედეგი მოყვეს და დიდი ზარალი მოუტანოს მკხოვრებლებს. არ შეიძლება არ მიექცეს ყურადღება იმასაც რანაირი ნამყენი სადდება. ნამყენი ვაზების მოვლა მოშენება საზოგადოდ იმათ უფრო აქვთ შეაწავლილი დღეს, ვინც საქარის სანერგეს აკრავს გვერდით, როგორც მაგალითად შორაპნის და ქუთაისის მაზრები, და რამდენათაც ამ მაზრებს დასცილდებით, იმდენათ უფრო იშვიათად შეხვდებით ამ საქმის მკოდნე პირებს. ამიტომაც ამ ორ მაზრაზეა მხოლოდ დამოკიდებული ჯერ-ჯერჯერობით ჩვენი მევენახეობის სვე-ბედი. ეს კიდევ არაფერი. ხშირად სანერგეს პატრონი უბრალო მუშა-კაცია, რომელიც მხოლოდ მგლური ინსტიტუტით არის გამსჭვალული და არ დაგიდევს არაფერს, ოღონდ-კი ნამყენი რაც შეიძლება ძვირათ გაასაღოს და სხვის დარდი იმას არა აქვს.

ამათზე უფრო საშიშნი არიან ეგრედწოდებული „ფოდრიადიკები,“ რომლებიც ყიდულობენ და ყიდიან ნამყენ ვაზებს, ხოლო თავიანთი სანერგე-კი არა აქვთ. ეს ვაებატონები დადიან კარისკარ და აგროვებენ უხვირო ნამყენს (ბრაკს), რომელიც უნდა დამწვარიყო და კი არ დარგულიყო. ყიდულობენ ამ გვარ ნამყენს ადგილობრივ 80 კ. 2 მ. და 8 — 10 მანეთად ყიდიან ასს. ისიც იმ პირობით რომ მიწის პატრონმა ნახევარი ფასი დარგული ნამყენებისა დარგვისთანავე უნდა მისცეს და მეორე ნახევარი კი წლის ბოლოს, ხო-

ლო თუ ვახმება უნდა ხელახლად დაურგოს. საქმის გაუცნობელს ესეთი პირობა ხელსაყრელი ეგონება მიწის პატრონისთვის, მაგრამ შესცდება. საქმე იმაშია რომ „ბრაკ“ ნამყენს შეუძლიან რასაკვირველოა იხაროს, რადგან ასე თუ ისე მიხორცებულია ცოტათი მაინც ამერიკულზე, ხოლო შემდეგში კი დარგული ვაზების მეოთხედიც ვერა თამაშდება და ლანღალებს რამდენიმე წელიწადს, არც ნაყოფს იძლევა და არც მთლიათ ხმება და ხალისს უკარგავს მამულის პატრონსაც და იმის მნახველსაც.

აუცილებლათ საჭიროა რომ ზომები იყოს მიღებული ჯერ ერთი ამ ვაებატონების წინააღმდეგ, რომლებიც „ბრაკ“ ნამყენით ვაჭრობენ და მეორე რომ ხალხში ცოტა მეტი ცოდნა გავრცელდეს.

ერთერთი საშუალება ამ ფოდრიადიკების ასალაგმავი ჩემის აზრით ნამყენი ვაზით ვაჭრობის სხვანაირად მოწყობა უნდა იყოს. ბევრად უკეთესი იქნება, რომ ნამყენების მსურველნი თვითოულათ კი არ დაექმდნენ მასალას, არამედ ამა თუ იმ საზოგადოებას ყვანდეს ამორჩეული რამოდენიმე პირი, რომლებიც უფრო გაცნობილნი იქნებიან ნამყენის აკარგიონობას, და ამათი საშუალებით გამოიწვიონ ხალხმე: რაც შეეხება ვაზის დარგვასა და შემდეგ დარგულის მოვლას ამისათვის კი საჭირონი იქნებიან უქველათ მკოდნე ხელმძღვანელები ანუ ინსტრუქტორები.

საზოგადოათ უნდა ვესთქვათ, რომ ასეთ დიდ მნიშვნელოვან საგანს როგორც არის მევენახეობა ძრიელ მცირედი ყურადღება აქვს მიქცეული და

სრულებით თავ-მინებებულა ისეთი და-წესებულებისგანაც კი, როგორც არის მაგალითად საქარის სანერგე, რომლის პირდაპირი დანიშნულება ამ საქმის წინ გაძღოლა. ტყუილათ ფიქრობენ ბ გორაევი და სხვები რომ აქ ვენახების გაშენება მკვიდრ ნიადაგზეა დაყენებული. მათ უნდა იცოდნენ რომ უმთავრესი მუშაობა მხოლოდ ეხლა იწყობა. რამდენად დიდია დღეს ნამყენის მოთხოვნილება ეს იქიდგან სჩანს რომ ადგილობრივ მომზადებულმა მასალამ არ იკმარა და ბევრი სამზღვარგარეთიდანაც იყო გამოწერილი და გაყიდული. გარდა ამისა, გაიყიდა აგრეთვე მთლათ რიპარიაც, რომელიც მეტწილად ყოველ წლივ გასასყიდი რჩებოდა. აგრეთვე ბევრი გაიყიდა წელს წვრილი ლერწიც გასამრავლებლად, რაც იმის ნიშანია რომ ხალხს მოეწყინა ერთის მხრით ვომეოპათიური დოზებით მიღე-

ბა ლერწისა საქარის სანერგედან და მეორეს მხრით კიდე 15—20 მანეთის გაღება კერძო პირებზე თითო 1000 ლერწში.

დღმა მოთხოვნილებამ გამოიწვია აგრეთვე გახშირებული ქურდობა ნამყენებისა და ეს კი ასეთი სენია რომ უნდა შექველად განსაკუთრებული ზომები იყოს მიღებული, როგორადაც არა-ჩვეულობრივ ქურდობის წინააღმდეგ, რადგან ერთი და ორი წლის ჩაყრილ ვაზების ამოთხრა პირდაპირ გალატაკების გზაზე აყენებს მშრომელ გლეხ კაცს.

თუ დროზე არ იქნა მიქცეული ყურადღება, ხალხი მოთმინებას დაკარგავს და მგონი ჩვენშიაც შემოიღებენ იმნაირ გასამართლებას, როგორსაც რუსის გლეხკაცები ხმარობენ ცხენიპარიების წინააღმდეგ.

გ. ჩივაძე

ღვინის ზიანი და ავადმყოფობანი

ღვინო, დუდილს რომ დაამთავრებს გაღალილება პირველად, როგორც ვიცით, და მეორე ხანაში ვადადის. ეს არის ხანა ღვინის გაკეთებისა და დამწიფებისა. ყველა ღვინო ერთ დროს არა მწიფდება. ზოგი ადრე დაისრულებს დადულებას და გაკეთება შეეწყობა ხოლმე და ზოგი კი გვიან. ამ დროს ღვინო ძალიან ნაზია და ფრთხილად უნდა მოქცევა. ღვინო ამ დროს, როგორც ცოცხალი ორგანიზმი, ხშირად ზიანდება. ღვინის ავადმყოფობა, თუმცა სავსებით არა, მაგრამ მაინც ასე თუ ისე გამოკვლეულია. მინამ ღვინის სენის გამოკვლევას და აღწერას შეუდგებით უნდა კარგათ ვიცოდეთ, რომ

დაავადებული ღვინო ძნელათ-ლა მობრუნდება. ჩვენი პირველი ცდა უნდა იყოს, რომ ღვინო არ დაზიანდეს. სენის ზედგავლენა ღვინოზედ იმაში გამოიხატება, რომ ღვინის სხვადასხვა ნაწილები იშლება და მათ მაგიერ ნორმალურ ღვინისათვის არა ჩვეულებრივი ნივთიერებანი წარმოსდგებიან. ამიტომაც არის რომ ღვინოს გემო ეცვლება და ამბობენ: „ღვინო თავის გემოზედ აღარ არისო“. აქედან ცხადია რომ ისევ თავის გემოზედ ღვინის დაყენება შეუძლებელია თუ რა ნივთიერებანიც დააკლდა არ მივეუმატეთ და ახლად გაჩენილი კიდე არ გავაცალეთ ან ეს უცხო ნივთიერებანი არ გარდაიქმნენ

ნორმალურ ღვინის შემადგენელ ნივთიერებებათ. ეს საქმე ძალიან რთულია და ცოტათ თუ ბევრათ მხოლოდ მეცნიერება ქიმიის შემწეობით შეიძლება უშველოს კაცმა. ამ მიზეზით შეიქმნა საფრანგეთის მეღვინეთა წყალობით სხვადასხვა რეცეპტები, რომელთა საშუალებით გადაბრუნებულ, დაძმარებულ ღვინოებს გარდაკეთებენ ხოლმე სხვადასხვა საბაზრო ტაპის ღვინოთ. ხოლო ამ ბოლო დროს სამეცნიერო ტექნიკა მეღვინეობისა სხვა ნიადაგზეა დამდგარი. რეცეპტურა მან უკუაგდო და შექმნა ეგრედწოდებული **სუფთა მეღვინეობა**, რითაც დიდი უფსკრული გაკეთდა ნორმალურ ღვინისა და ფალსიფიკაციის შორის და ამორდა ღვინის დამყენებელს სამარცხვინო სახელი ფალსიფიკატორისა. უკანასკნელი შკოლა სუფთა მეღვინეობისა იმას ქადაგებს, რომ მეღვინემ უნდა ადგილობრივ ბუნების პირობების დაკვალად ბუნებრივი მასალით ისარგებლოს და ისე გააკეთოს უმაღლესი ხარისხის ღვინო და მერე შეინახოს ეს ღვინო ისე რომ არამც თუ არ გაფუქდეს, არ დაავადდეს საზოგადოდ, პირიქით გაკეთდეს კიდევაც. დაზიანებას საზოგადოდ ალაგი არ უნდა ჰქონდეს. ხოლო თუ მოხდა რომ ღვინო დაავადდა, უნდა ისე ეწამლოს, რომ არავითარი უცხო ნივთიერება არ გაერიოს ღვინოში და თუ გაერია რამე, მაშინვე ლექათ წავიდეს. ღვინის ზიანი და ავადმყოფობა ერთი და იგივე არ არის. ღვინის სენი ანუ ავადმყოფობა წარმოსდგება ბაქტერიების ზედგავლენით ღვინოზე. ღვინის ზიანს კი ვეტყვით მაგ. როცა ღვინოს, კლერტის, მიწის, თხლე-ქაქის გემო აქვს, აგრეთვე როცა წითელი ღვინო გაკრეჭი-

ლია და სხვა. ერთი სიტყვით ღვინის ავადმყოფობანი შემდეგია: ღვინის პრკე, ღვინის დაძმარება, ღვინის გადაბრუნება, ღვინის გასუქება და სხვა.

I ღვინის დაძმარება

მინამ ღვინო დაღუღებაშია ამ ავადმყოფობის შიში თითქმის არ უნდა გვექონდეს. მერმე კ, ე. ი. მეორე წელიწადს ღვინო დიდს გაფრთხილებას თხოულობს მოვლაში. დაძმარდება უფრო თხელი ღვინო, რომელსაც სპირტი ნაკლები აქვს. ამბობენ რომ ღვინო, რომელსაც მოდებული აქვს პრკე უფრო ადვილად დასნეულდება ამ სენით. ეს ასეც უნდა იყოს, რადგან პრკე შლის სპირტს და მაშასადამე ათხელებს ღვინოს. უპირველესი პირობა კი ამ სენის გაძლიერებისა ჰაერის ზედმოქმედებაა ღვინოზე, მეტადრე თუ თავიდანვე ღვინოში ძმრის სოკო არსებობს, რაც ხდება მაგალითად მაშინ როცა დუღილის დროს დაძმარებულ ქუდს დაურევთ ქვევრში. სოკო (*Mycoderma aceti*), რომელიც მოქმედობს ამ შემთხვევაში, ეკუთვნის ერთ უჯრედიან ორგანიზმოს. ეს უჯრედი ბუშტის მაგვარია, შუაზედ შევიწროვებული. ზედ ამ სივიწროვებდ უჯრედი იყოფა ორად და ასე მრავლდება. გამრავლება იგი ხდება დიდის სიმარლით. ძმრის დედას გავლენა აქვს ღვინის სპირტზე. იგი გარდაქმნის მას ძმრათ და წყლათ — ($C_2H_6O + O_2 = C_2H_4O_2 + H_2O$) ან კიდევ ალდეგიდათ და წყლათ ($C_2H_6O + O = C_2H_4O + H_2O$) ეს უკანასკნელი მერმე მუყაბადის ზედგავლენით გარდაიქმნება ისევ ძმრის სიმუყავით სანამ კი ცუდ მწვავე სუნს აძლევს ღვინოს. ძმრის გაცლა ღვინიდან სრულიად შეუ-

ძლებელია. ხოლო მის გასანელებლად კი სხვადასხვა ტუტა იხმარება, მაგრამ მიზანს ვერ ახწევენ ამით, რადგან ნელდება არა მარტო ძმრის სიმკვავე, არამედ სხვა ღვინის სიმკვავეებიც, ურომლისოდაც ღვინო არ ვარგა და ამასთან თვით ეს მასალა აძლევს ღვინოს ძალიან ცუდ გემოს და ბევრჯელ ღვინოც შავდება.

თეორიულად ძმარი შესაძლებელია გასცალდეს ღვინოს ეგრედ წოდებული **ღიალიზით**.

ძმარი უფრო ჩქარა გადის მცენარის ქსოვილში (Растворительная ткань) ვიდრე ღვინის სხვა ნაწილები. ძმრის გამოხდა ისეც შეიძლება როგორც არაყს ჰხდიან. მაგრამ პრაქტიკაში ამ საშუალებებმა ვერ მოიკიდეს ფეხი. ხსენებულ სენისაგან ღვინო შეიძლება მოვარჩინოთ, გავააზატოთ მხოლოდ ძმრის გემო კი შერჩება. გააზატებული ღვინო შეგვიძლიან მერე უშიშრათ გაურიოთ სხვა ღვინოებში და ისე გავასალოთ. ასეთი გააზატების საშუალება არის ღვინის გაცხელება (პასტერიზაცია), გო-

გირდის დაბოლებით ძმრის დედის დაღუნება და ღვინის დასაწმენდ მასალით (კვერცხის ცილა, წებო) მათი დაღეჭვა. რადგან ეს საშუალებანი ყველა სენისთვის თითქმის ერთნაირი არიან, ხოლო სხვადასხვა ზომით იხმარებიან, მაგალითად გოგირდს იღებენ სხვადასხვა ზომით, ტემპერატურას სხვადასხვანაირს და რადგან ყველა ეს მელღვინობაში მიღებულია როგორც ღვინის შესანახი და გასაკეთებელი საშუალებანი, ამიტომ მათ ცალ-ცალკე ავწერავ.

დაძმარებულ ღვინოს ბევრჯელ შველის მეორეთ აღულება ძლიერი დულიდებით. უნდა მიემატოს ცოტა შაქარი და თხლე-ჭაქით ან უფრო კარგი სუფთა დულიდებით დაადულოთ. თუ კარგად დაიდულა, ე. ი. თუ დულილი გავაძლიერეთ (ამ პირობებში დულიდეთა ძნელადა მრავლდება), ძმრის დედა სრულიად გაეცლება ღვინოს და იგი სენისაგან განიკურნება.

ვ. მჭედლიშვილი

პოლისულფიტის ხმარება

უკრანალ „მოსავლის“ მეშვიდე ნომერში მოთავსებული იყო წერილი, რომელშიაც ავტორი სხვათა შორის ცოტათი შეახო პოლისულფიტის ხმარებას ვენახში და სთხოვდა ვისაც უშიწჯნია ეს წამალი ეცნობებინათ იმის ავკარგიანობა.

1909 წელს სამინისტროდან გამოგზავნილი იყო პოლისულფიტი გასაშინჯად ნიკიტცკის სასწავლებელში (იალტაში), რომელიც გამოვცადეთ ვენახში

და ცოტათი ბაღშიაც. ვენახისთვის გავაკეთეთ **ორ პროცენტიანი** ხსნილი (ეს წამალი კარგათ იხსნება როგორც თბილს ისე ცივ წყალში) და სამჯერ შევასხურეთ სწორედ იმ დროს როდესაც გოგირდს ვაყრით ვახს.

მართალია, ეს წამალი, როგორც გოგირდი, კარგათ შველის ნაცრის წინააღმდეგ; გაცილებით იაფათ ჯდება; მუშაობა მით უფრო ადვილია, ვიდრე გოგირდით; ცოტა უნდება და არც ისე აფუჭებს თვა-

ლებს, როგორც გოგირდი, — მაგრამ ერთი დიდი ნაკლულეფანება აქვს, რის გამო წელს ჩვენი ვენახი ამ წამლით აღარ შეგვისხურებია და ისევ კირი და გოგირდი შევაყარეთ ერთად როგორც წინათ ვაყრიდით. ეს ნაკლი იმაში მდგომარეობს, რომ რაც გინდა კარგათ ასხუროთ ხსნილის წვეთები შუაში ყველგან ვერ მოხვდება ვახს და ამიტომ შემოდგომაზე გარედან ვახი თითქო სალია და შიგნით კი ფოთლები და მტევნები ნაცრიანი აქვს. გოგირდს ასე არ მოუვა, რადგან იმისი ბოლი ყველგან გაუვლის ხოლმე.

პოლისულფიტი ძალიანა უარს და აქუჭყიანებს ტანისამოსს მუშაობის დროს.

შარშან ბალზიაც ვშინჯეთ: ცოტათი ატყვებზე შევასხურეთ $1/20/0$ ხსნილი, მაგრამ ძალიან მაგარი გამოდგა და დასწვა ფოთლები, თუმცა ავადმყოფობაც ამოაგლო რაც კი რამ იყო ატამზედ. შემდეგ ატყვებს ისევ ახალი ფოთოლი ამოუეიდათ და აღარც ავადმყოფობა ჩანდა. სამაგიეროთ წელს

ძალიან ბევრ ხეებს შევასხურეთ ხოლო ხსნილი სხვანაირად გავაკეთეთ. 1 გირვანქა პოლისულფიტი ავადეთ 12 ვედრო წყალზე ასე $1/30/0$ უფრო ნაკლები და ველით რა შედეგი მოყვება.

როგორც ბ. იაჩეცკი ამბობს ეს წამალი ძალიან ბევრ სოკოთ-ავადმყოფობას შველის. ატმის „ნაცარს“, რომელიც გახშირებულია კრიფონიკზე (*Spheroteca ponosa*); *Hymnosporangium*-ის წინააღმდეგ, რომელიც ძალიან გახშირებულია ყირიმში მარტო მსხალზე; ატმის ფოთლის დახუჭუქების წინააღმდეგ, რასაც ყველგან ხშირად შეხვდებით და ბევრ კიდევ სხვა სოკოთ-ავადმყოფობს. ამ „სხვებისა“ არ ვიცი და ნაცარს ატამზე და რუსულ ყურძენზე (კრიფონიკზე) კი ძალიან შველის. სხვებზედაც შემდეგ ვცდით და დავინახამთ.

რასაკვირველია ეს ჩემი დაკვირვება საკმარისი არ არის და კოვი იქნება თუ ჩვენშიაც სცდიან.

დ. გორთამაშვილი

აბრეშუმის პარკის ფასი უცხოეთის ბაზარზე

მსოფლიო ბაზარზე მარსელსა და მილანში აბრეშუმის პარკის, ძაფის და სხვა ნაწარმოების ფასები დღემდე თითქმის შეუცვლელი რჩება (9 ფ. 15 სან. — 9 ფ. კ.)

მეაბრეშუმეობის ახალი კამპანიის დაწყებისა გამო ამ ფასებს უფრო დაკლების პირი უჩანს. იტალიელ მეპარკე ვაჭრებს უკანასკნელ დღემდე იმედი ჰქონდათ ფასების მომატებისა და თავიანთ საქონელს არ იძლეოდნენ

არსებულ ფასებში (9 ფ. 50 სან.), რადგან მათ ნედლი პარკი ადგილობრივ (იტალიაში) ძვირად იყიდეს და გამხმარი დაახლოებით 11 ფრანკამდე უღირთ კილო. ეხლა ბევრი მათგანი იძულებული შეიქმნა 9 ფრ. 50 სანტ. გაეჭყიდათ საუკეთესო თვისების პარკი და კილოზე ერთ-ნახევარი ფრანკი დაეკარგათ თავნიდან.

პარკის მომავალ მოსავალს თითქმის ყველგან კარგი პირი უჩანს. თუმცა

საფრანგეთში ცოტა შეაგვიანა სიცივებმა ქიის გამოყვანა, მაგრამ სამაგიეროდ სხვა ქვეყნებში ყველგან კარგი

ამინდები იყო ქიისათვის და თესლიც ბლომად აღეს შეაბრეშუმებმა.

ი. ქუთათელაძე

მასალა სამეცნიერო სიტყვათ-კრებულის შესადგენი

ბალახები

შროშანი (Лилия)	ფეითრი (ხეზდ იზრდება)
შაგბადასა	ფეჭუ (Валериан)
შმაგა	ფერა-ფერა ანუ ჭია-
შრეში	ფერა
შიღმანდინი	ღვია
ჩახრაკულა	ღრანტკელა
ჩიტიაფაშლა	ღვედეკტი
ჩიკლაიკი	დიდიღო
ჩაღა-შგელა	დიღო
ჩუდ-უვაილა	ღანძილი
ჩიტ-უურაქნა	ღამი (ხორბლეულია)
ჩიტის შიტნა	ჩალთუქი (Рис)
ჩხარტულა	

ყვავილები

ნარგიზი	ფარა (Hiacinthus orientalis)
სუმბული ანუ ნუნუ-	რეჭელა

ხეობრივი მცენარეები

ფუსტედის ხე (Терпентинное дерево)	ქეწი (Верб)
ხის მუშკი ანუ ფუთქური (usnea barbata)	გრიკი (Вереск)
ფუნჯი (Морх)	ქეწი (Ива)
საკმეველი ღერწამი (la canne odorante)	ღიბანის ფიჭვი, კიღრი
	კვიპაროხი ანუ სორო (Кипарис)

სამრეწველო მცენარეები

თამბაქო, თუთუნი	დაფნი (Anthoxacum odoratum)
სვია (Humulus Lupulus)	შხეუჭვრიტა
ნაფოფს ღუღში სდებენ სიმწაწარის მისცემად.	ზარზამო (Ивбир)
თუთუბო (Сумах)	ილი (Кардамон)
დიჭა (Serratula tinctoria)	სოია
ეგოთელი	საბრი (Aloiria citriodora)
სადებავია	ყავის ხე
	ქინა

საყურადღებო ცნობები

როგორი პირი უჩანს მოსავალს. დასავლეთ-აღმოსავლეთით მოსული ცნობებით წელს მთელ საქართველოში და ამიერ კავკასიის სხვა კუთხეებშიაც ვაზს არა ჩვეულებრივად ასხია; თუ გამოტანილი მტევანი შერჩა ვაზს, დიდზე უდიდეს მოსავალს უნდა მოველოდეთ. იგივე არ ითქმის სიმინდსა და პურზე დასავლეთ-საქართველოში. შარშანდღევით წელსაც მოსავალს გვაღვა დაჰყვა თან. ჯერ დათესვა გასჭირდა სიმინდისა, ახლა კიდე დ თესილს უჭირს ამოსვლა უწყობობის გამო. პური ზემო იმერეთში ძალიან ბევრი დაათესა. ამის მიზეზი იყო შარშანდელი მოუსავლობა. რადგან სიმინდის მოსავალი აქ იგვიანებს, ბევრმა პური დათესა, რომ ნაად-

რევი მოსავლით გამოიკვებოს. დათესილი პურის ჯეჯილი პირველ გაზაფხულზე კარგი იყო და ამ ეამად კი გვალვისაგან მეტად შეწუხებულია

ბ. უ.

ოჯახში სახმარებელი ძმარი. აიღეთ კარგი თეთრი ღვინო, გაურთეთ ერთი მესამედი წყალი, დაასხით ჩაის ლამბაქზე და დადგით თბილ ალაგას (20—25°C), მხოლოდ მზეზე კი არა. მეორე დღეს ლამბაქზე ძმრის დედას შეამჩნევთ და ღვინოს ძმრის სუნი ექნება. მერმე ალეთ პირგანიერი საღვინე, ჩაასხით შიგ ნახევრამდე კარგი ღვინო და ჩაურთეთ რაც ლამბაქზე ძმარია თავის ძმრის დედი. პირი საღვინეს გადუქართი ლეჩაქით, რომ არა

ჩაყარდეს და ჰაერმაც იმუშაოს. საღვინე დადგით ისევ თბილ ალაგას. რამდენიმე დღის შემდეგ კარგი ძმარი იქნება საღვინეში.

ძმარი უნდა ცოტ-ცოტა იხმაროთ და რამდენიც ამოიღოთ (სჯობია რეზინით ან მოგარეხილი შუშის მილით—სიფონით ამოიღოთ, რომ პირზე მოგდებული ძმრის დედა თან არ გადმოაყოლოთ) იმდენივე ღვინო დაასხათ რომ სულ მუდამ მაგარი და სუფთა ძმარი გქონდეთ. თუ ღვინოს არ დაუმატებთ, ძმარი გაწყალდება და მატლი გაუზნდება. თუ საღვინეს მაგივრად პატარა ბოჩკას იხმართ უკეთესი იქნება.

ამ შემთხვევაში ბოჩკას გარდა იმისა რომ პირი უნდა ლეჩაქის ქსოვილით დაუცოთ, უნდა ძირებზე ორ-ორი ან სამ-სამი შაურიანის ტოლა ნახვრეტები გაუკეთოთ, რომ ჰაერმა ორ პირად იმუშაოს. ბოჩკა ნახვევარზე მეტად არ უნდა აივოს. თუ შეატყუთ რომ ძმარი წყალდება უნდა ან ღვინო დაუმატოთ ან კიდევ გადმოიღებთ ბოთლებში, დაუცომთ მაგრა პროპკას და გადუკრავთ თავს მავთულით ან კანაფით, ისე როგორც ლიმონადის წყლის ბოთლებსა აქვთ, რომ პროპკა მაღლა არ ამოვარდეს.

შემდეგ ჩაალაგებთ ქვებში და გააცხელებთ წყალთან ერთად 75—80°C. ბოთლები სავსე არ უნდა იყოს, თორემ დასქდება.

ვ. მჭ.

ალუჩის ან ღორ-ქლიავის მურაბა. აიღეთ ქლიავი ან ღორ-ქლიავა (მწიფე არ უნდა იყოს), გაფცქვენით და წყალში ჩაყარეთ. გააკეთეთ კირ-წყალი (კირი უნდა წყალ-დაუსხმელი იყოს). ჩაყარეთ შიგ 2 საათით, ამოიღეთ შეიდეგ; რამდენჯერმე კარგათ გარეცხეთ, სანამ სუფთა წყალს გაუშვებ, დაჩხვლიტეთ და ისევ წყალში ჩაყარეთ სანამ სიროპა მოამზადებთ. სიროპის მომზადება ასე უნდა: 1 გირვანქა ქლიავზე აიღეთ ერთი გირვანქა შაქარი. თუ ქლიავი მეფევა, 1 გირ. ქლიავზე უნდა 1 1/2 გირ შაქარი აიღოთ, შემდეგ წაშალდეთ დიდ ცეცხლზე 2 სტაქანი წყალი და როცა დაატყოთ, რომ სიროპი კოვზე სქლათ ჩამოდის, გადმოიღეთ და ცოტათი გააციეთ, 5 წუთით. მერე ჩაყარეთ შიგ ქლიავი და ნელ ცეცხლზე ადუღეთ.

ვისაც ესამოვნება ხარშვის დროს ცოტა ნაწილს ჩაადგებს.

როდესაც ქლიავი კარგათ დაიტენება და მოიხარშება, გადმოიღეთ, გააციეთ და ისე ჩაასხით ქილაში.

პროპორცია ერთ გირვანქაზე.

- 1— გირვანქა ქლიავი.
- 1— 1 1/2 გირ. შაქარი.
- 2— სტაქანი წყალი.
- 1— მუჭა წყალ-დაუსხმელი კირი.

კაკლის მურაბა. აიღეთ წვრილი წენგო, რომელსაც არა აქვს ჯერ გული გამოსახული, გაფცქვენით, დაჩხვლიტეთ და წყალში ჩაყარეთ სამი დღით. ყოველ დღით და საღამოთი წყალი უცვალეთ. შემდეგ ამისა სამი დღით კირ-წყალში ჩაყარეთ (კირი უნდა წყალ დაუსხმელი იყოს). კირიდან რომ ამოიღებთ, კარგათ გარეცხეთ 7—8 ჯერ, მერე დაჩხვლიტეთ და კიდევ სამი დღით ჩაყარეთ წყალში და ისევ დღით და საღამოთი წყალი უცვალეთ. მეათე დღეს კაკალი მოხარშეთ.

პროპორცია ასი კაკლისთვის

- 1— მუჭა წყალ-დაუსხმელი კირი.
- 1— გირვანქა თაფლი.
- 5— გირვანქა შაქარი.
- ცოტა დარიჩინი, ილი და მიხაკი.

პირველათ უნდა წამოაღულოთ წყალი, ჩაასხათ შიგ 1/2 გირვანქა თაფლი, ჩაყაროთ კაკალი და ადუღოთ 2—3 საათი, მერე წყალი გამოუცვალეთ და მეორეთაც ისევ ადუღოთ. შემდეგ გააკეთეთ სიროფი:

აიღეთ 15—20 სტაქანი წყალი, 5 გირვანქა შაქარი, თხელ კისეის ბარკში ჩაყარეთ ცოტა დანაყული დარიჩინი, ილი და მიხაკი, მოაკარით პირი, ჩაადგეთ სიროპში და ერთად ადუღეთ. როცა შეატყობთ რომ სიროპი ცოტათი მოვიდა, ჩაყარეთ კაკალი და ადუღეთ სინამ მოიხარშება. შემდეგ გააციეთ, ამოიღეთ კაკალი, ჩაალაგეთ ქილაში და წვენი გაწურეთ თხელ კისეაში, რომ სუფთა და სასიამოვნო იყოს.

შეიძლება წვენმა დაიშროს და კაკალი არ იყოს მოხარშული, ამ შემთხვევაში უნდა მოიქცეთ ასე:

განცხადებანი

ცალკე წამოადუღეთ რაზდენიმე სტაქანი წყალი, ჩაყარეთ შაქარი და როცა სიროპი ცოტათი შოვა ჩაასხით მურაბაში და ერთად ადუღეთ.

მალინის მურაბა. აიღეთ 1 გირვანქა მალინა, 1¹/₂ შაქარი, და 3/4 სტაქანი წყალი. მალინა გაარჩიეთ და ერთი სტოლის კოვზი შაქარი მოაყარეთ დანაყული. ერთი საათით ასე დასტოვეთ. შემდეგ 1¹/₂ გ. შაქარი დაამტვრიეთ, დაასხით 3/4 სტაქანი წყალი, დადგით დიდ ცეცხლზე და წამოადუღეთ. როცა სიროპი ცოტათი გასქელდება (კოვზიდან მოსკოტ ჩამოვა), გადმოიღეთ ცეცხლიდან და პატარა ხანს გააციეთ, ასე 5 წუთი. შემდეგ ჩაყარეთ მალინა და ისევ ცხარე ცეცხლზე ერთი სამჯერ წამოადუღეთ. ყოველ წამოადუღებაზე გადმოდგით ხოლმე ცეცხლიდან, შეანძირიეთ, მოჭაფეთ და ისევ ცეცხლზე დადგით.

სამჯერ რომ წამოადუღებთ გადმოდგით და მერე ნელ ცეცხლზე ადუღეთ, სინამ მარცვლები დაიტენება და მოიხარშება.

მალინა ძალიან მწიფე არ უნდა იყოს, თორემ კურკა ცალკე გამოეცლება. თეთრი მა-

ლინის მურაბა სრულიათ არ ვარგა, რადგან არავითარი სუ ნელოვანობა არა აქვს.

პროპორცია ერთ გირვანქა მალინაზე

1—გირვანქა მალინა.

1¹/₂ გირვანქა შაქარი.

3/4 სტაქანი წყალი.

ელენე

შაბიამნის შეზავება ვენახის მოსაწამლად. რადგან ეხლა დროა ვენახების შაბიამნით წამლობისა, მოგყვავს ცნობა შაბიამნის წამლის შეზავების შესახებ. წამალს ასე ამზადებენ:

1.—შაბიამანი 6 გირ.
წყალდაუსხმელი კირი 4 გირ.
წყალი 17 ვედრა

ან ასე

2.—შაბიამანი 6 გირ.
წყალდაუსხმელი კირი 4 გირ.
წყალი 12 ვედრა

ან ასე

3.—შაბიამანი 5 გირ.
წყალდაუსხმელი კირი 2¹/₂ გირ.
წყალი 8 ვედრა

ან ასე

4.—შაბიამანი 7¹/₂ გირ.
წყალდაუსხმელი კირი 3²/₈ გირ.
წყალი 8 ვედრა

განცხადებანი

მთელ კავკასიაში პირველი სპეციალური ელემენტო-მეხანიაური დაწესებულება

ა. დიუმა

ტფილისი, მისიალოვის ქუჩა, № 140, რომელიც ამზადებს მეფუტკრეობაში საჭირო ყველანაირ იარაღებსა და ავეჯეულობას.

დედა-ფუტკრის გზგრდა ხელოვნური, წიგნები და სახელმძღვანელოები

მეფუტკრეობის შესახებ

აქვე ყიდულობენ და ჰყიდიან **თაფლს და წმინდა სანთელს.**

პრესკურანტი უფასოთ.

სამეურნეო უზრუნველყოფის

მოსავალი

ქელიწადი მეორე

მიიღება ხელისმოწერა 1910 წლისათვის.

თუ შესძლებს რედაქცია, ჟურნალის ხელისმომწერლებს წლის დამლევეს გაუგზავნის უფასოდ თითო წიგნს — **ბროშურას** მეურნეობის რომელიმე დარგიდან.

რედაქციის ადრესი: Тифлиς, Баратинская, 5. Редакция «МОСАВАЛИ».

სახელმწიფო მიწებისა და სხვა სახელ-
მწიფო ქონებათა სამინისტროს კომი-
სიონერი

მ. ა. ფრიდლანდი ტფილისში.

აპარატები და წამლები გალ-ვენახევის შესახებ ლავად

სუსთა შაბიამანი ცნობილი მაკ-
ლესფილდისა და სხვა ფირმებისა.

გოზირდი მარსელისა და პირდაპირ
იტალიიდან გამოწერილი სხვადასხვა
ფირმებისა და ჩვენი საკუთარი ფირმისა.

**ნამდვილი შვეიცარიის მწვანე
წამალი** ბლენდელის ფაბრიკისა ლონ-
დონში.

პულვერიზატორები (შესასხურებე-
ლი აპარატები) მონსერვიესი, ვერმო-
რელისა და სხვა ფაბრიკებისა.

მზად გაკეთებული პარაშოკი ვაზებ-
ზე და ხეხილებზე შესასხურებლად სო-
კოები! და მწერ-ჭია-მატლების წინა-
აღმდეგ „**მკლარი**“ სხვადასხვა ფაბრი-
კებისა.

შუქონის საწურავები (პრესები) მა-
ბილიესი, მარმონიესი და სხვა ფაბრი-
კებისა.

**ღვინისა და სპირტის ამოსაღები
ნანოსები ანუ კომპაზი** გვილებოსი.

ღვინის გასაშინჯი აპარატები სა-
ლერონ-ჯურდენისა.

**ვაზების შესაყელი და ახახვევი
რაფი.**

აზბესტის ფილტრები მალოვიჩის,
რუეტის და სხვა ფაბრიკებისა.

აცეტილენის ფარნები მაღალ კოშ-
კებზე ასანთები მედუზასი.

კანტორა კისრულობს სხვა ყოველი
გვარი იარაღებისა და მაშინების გამო-
წერასაც, რომელნიც კი საჭირონი იქ-
ნებიან მევენახე-მეღვინეებისათვის, მე-
ბაღეებისათვის და ყველა სხვა მეურნე-
თათვის.

დაწვრილებითი ცნობების მისაღებათ
მსურველნი მიმართავენ **მ. ა. ფრიდლ-
ანდს ტფილისში.**

კატალოგები უფასოდ.

მოსავლის რედაქციაში იყიდება შემდეგი ქართული წიგნები:

ვ. ი. რცხილაძე კრებული არითმეტიკუ-
ლი ამოცანებისა (შეორე ნა-
წიდი) 50 კ.

იმისივე (თარგმანი) ქიმია პრ. როსკო-
სი (შეორე გამოცემა) 30 კ.

იმისივე საზოგადოებრივი ცხოვრების
წარსულიდან ტ შვეიცარიის
ძირითადი კანონები 25 კ.

(ამ გამოცემის წმინდა შემოსავალი ტფი-
ლისის სახალხო უნივერსიტეტის სასარ-
გებლოდ არის დანიშნული).

სამეურნეო შურნალი

მოსავალი

ერთ წიგნად **შდა-ქაჯაშული** ჟურნა-
ლის ყველა 15 ნომერი შარშან გამო-
სული მსურველთ დაგთმობათ იმავე
2 მანეთში, რამდენიც წლის დამლე-
ვამდე ღირდა ჟურნალი.

რედაქ.-გამოცემელი **ვ. ი. რცხილაძე**